

Handläggare
Anna Forsström
08-508 25 085
Carolina Morales
08-508 25 146

Till
Socialnämnden
2020-01-28

Våld i nära relationer

Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas rapport
2. Socialnämnden överlämnar rapporten till samtliga stadsdelsnämnder

Lena Lundström Stoltz
förvaltningschef

Gunilla Ekstrand
avdelningschef

Sammanfattning

Granskningen avser handläggningen av våldsutsattas ärenden och omfattar Kungsholmen, Norrmalm och Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltningar. Sammanlagt granskades totalt 90 förhandsbedömningar och utredningsärenden. Granskningen visade bland annat att brukaren genomgående snabbt fick insatser som svarade mot behoven av skydd, utifrån vad som framkom i utredningarna. Riskbedömningar gjordes med stöd av instrument i majoriteten av ärendena. Vidare visade granskningen att utredningarnas innehåll följde Socialstyrelsens handbok¹ om vad som ska belysas väl vad gäller våldet och behovet av insatser på kort sikt. Särskild utsatthet och behovet av stöd på längre sikt belystes dock inte alltid lika tydligt, vilket är klara utvecklingsområden, likaså samsyn och samverkan med barn- och ungdomsenheterna genom hela ärendeprocessen.

Bakgrund

Bakgrunden till aktuellt granskningstema är att tidigare kvalitetsgranskningar² identifierat brister inom stadens relationsvårdshandläggning. Granskningens syfte är att se över hur handläggningen överensstämmer med lagstiftningens intentioner samt om olika stadsdelsförvaltningar tillämpar lagstiftningen på samma sätt.

Granskningsarbetet planeras utifrån en granskningsmodell som dels bygger på lagstiftningens bestämmelser om god kvalitet inom socialtjänsten och dels på de kvalitetsområden som utformats av Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL):

- Trygghet och säkerhet
- Självbestämmande och integritet
- Tillgänglighet
- Helhetsyn och samordning
- Kunskapsbaserad verksamhet och effektivitet³

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 22 januari 2020. Funktionshinderrådet har haft möjlighet att behandla ärendet den 23 januari 2020.

Ärendet

Sammanlagt granskades totalt 90 våldsutsattas slumpvis utvalda förhandsbedömningar och utredningsärenden. Tidsperioden som granskades var 2018-2019. Vidare hölls en intervju med ledning samt en fokusgrupp och enkät med socialsekreterare vid respektive enhet. Utöver detta genomfördes intervjuer med två brukare, med Kriscentrum för kvinnor och barn samt föreningen Equal.

Granskningen avser handläggning av våldsutsattas ärenden och omfattar Kungsholmen, Norrmalm samt Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltningar. De sammanfattande synpunkterna redovisas nedan utifrån de kvalitetsområden som ingår i Socialstyrelsens definition av god kvalitet⁴.

Trygghet och säkerhet

Socialtjänstinspektörerna fann inga direkta skillnader i bedömningarna om behov av stöd och skydd vilket visar på en likställighet mellan de granskade enheterna. Genomgående fick brukaren snabbt insatser som svarade mot behoven av skydd, utifrån

² Socialförvaltningen (2017) Barn som har upplevt våld. Dnr 3.4.1-743/2016

³ <http://www.socialstyrelsen.se/indikatorer/godvardochomsorgsocialtjansten>

⁴ <http://www.socialstyrelsen.se/indikatorer/godvardochomsorgsocialtjansten>

vad som framkom i utredningarna. Granskningen visade på vissa brister beträffande handläggningstider och dokumentation vilket behöver följas upp inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Helhetssyn och samordning

Utredningarnas innehåll följde Socialstyrelsens handbok⁵ om vad som ska belysas väl vad gäller våldet och behovet av insatser på kort sikt. En återkommande reflektion vid samtliga enheter var dock att behovet av stöd på längre sikt inte alltid belystes lika tydligt, vilket även Inspektionen för vård och omsorg (IVO)⁶, Kriscentrum och föreningen Equal beskriver utifrån deras erfarenheter.

Insatserna som samhället ger måste på ett flexibelt och lyhört sätt planeras utifrån den våldsutsattas unika förutsättningar och behov. Analyser som inbegrep klientens behov med uttalad hänsyn till särskild utsatthet fanns endast i 16 % av de ärenden som handlade om våldsutsatta med komplexa behov.

Andelen barnkonsekvensanalyser har tydligt ökat jämfört med tidigare granskningar. Samsyn och samverkan med barn- och ungdomsenheterna (BoU) genom hela ärendeprocessen var dock ett utvecklingsområde. Norrmalms projekt ”Tillsammans för barnen” är ett gott exempel för att stärka samarbetet.

Kunskapsbaserad verksamhet

De granskade enheterna hade handledning och samlad relevant grundkompetens för att handlägga våldsutsatthet. Enheterna rekommenderas att i kvalitetsarbetet använda sig av erfarenheter hos organisationer som stöder brukare, såsom till exempel föreningen Equal. Kungsholmens enkät är ett gott exempel på systematisk uppföljning av målgruppen.

Riskbedömningar gjordes och följdes upp löpande i majoriteten av ärendena, vilket är en viktig kvalitetsindikation. I 82 % av de granskade ärendena hade bedömningsinstrument använts. Att instrument används i hög grad bidrar till enhetliga utredningar och att relevanta förhållanden uppmärksammas som underlag för bedömning.

Effektivitet och tillgänglighet

Av de slumpvis utvalda ärendena hörde totalt cirka 63 % till särskilt utsatta grupper, av vilka flest handlade om kvinnor med utländsk

⁵ Socialstyrelsen (2016) Våld - Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer

⁶ Inspektionen för Vård och Omsorg (2014) Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld

bakgrund. Få ärenden återfanns som rörde andra utsatta grupper såsom till exempel våldsutsatta i missbruk eller äldre. Detta kan ses som en indikator på att socialtjänsten inte når tillräckligt många våldsutsatta med särskild utsatthet.

Behovet av mer praktiskt stöd till våldsutsatta återkom genomgående i samtal med enheterna, liksom vid intervjun med Equal. Socialsekreterarnas utrymme att ge mer ”hands on”-stöd är begränsat med hänsyn till arbetsbelastningen. Det är utifrån ett tillgänglighetsperspektiv oroande om socialtjänstens insatser inte i tillräcklig omfattning anpassas till den enskildes förmåga eftersom insatserna därmed riskerar missa att svara mot vissa målgruppers behov.

Självbestämmande och integritet

I så gott som alla ärenden var den enskildas delaktighet och inflytande tydligt i handläggningen vilket visar på ett gott socialt arbete, präglad av lyhördhet och respekt för den enskildas integritet. Utredningsmallen vid Rinkeby-Kista innehöll inslag som på ett respektfullt sätt lyfte fram den våldsutsattas resurser och förmågor, detta inslag bör användas i relationsvårdshandläggningen över hela staden.

Jämställdhetsanalys

Socialtjänstinspektörernas granskningar inkluderar ett jämställdhetsperspektiv för att kunna hitta eventuella omotiverade skillnader mellan kvinnor och flickor män och pojkar. I denna granskning har endast ett fåtal män hittats bland de 90 slumpvist utvalda ärendena, vilket har medfört att en analys utifrån könsuppdelad statistik inte har varit möjlig. Att det ser ut så speglar det faktum att den absolut vanligaste formen av våld i nära relation är en man som utövar våld mot en kvinna som han har ett förhållande med.⁷ Samtidigt visar undersökningar att även män utsätts för våld av sina partner och andra familjemedlemmar, men att många våldsutsatta män inte anmäler det våld de utsatts för.⁸ Att så få män funnits bland ärendena kan ses som en indikation på att socialtjänsten behöver utveckla arbetet för att nå fler våldsutsatta män.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning avseende handläggningen av

⁷ <http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/vald-i-nara-relationer/>

⁸ <http://nck.uu.se/kunskapsbanken/amnesguider/vald-i-nara-relationer/mans-utsatthet-for-vald-i-nara-relationer/>

våld i nära relationer vid stadsdelsförvaltningarna Kungsholmen, Norrmalm och Rinkeby-Kista. Vidare att rapporten överlämnas till berörda stadsdelsnämnder.

Bilaga

Våld i nära relationer. Socialtjänstinspektörernas kvalitetsgranskning.